

KAMU ÖZGÜRLÜKLERİNİN SINIRLANDIRILMASINDA KAMU GÜVENLİĞİ GEREKÇESİNİN HUKUKİLİĞİ*

Legality of Public Security Justification in Limitation of Public Freedom

Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ**

ÖZ

Temel hak ve özgürlükler ile kamu güvenliği arasındaki dengeyi nasıl sağlanacağı konusu, insanlığın toplum halinde yaşamaya başlamasından bu yana tartışılmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin, kamu güvenliğinin sağlanması için nereye kadar kısıtlanabileceğine yönelik çeşitli ilke ve yorumlar getirilmiş olsa da siyasi iktidarların kamu güvenliği anlayışı ve yaklaşımı daha çok önem kazanmaktadır. Kamu gücü kullanma tekeline sahip olan devletin, kamu güvenliğinden ilk derece sorumlu olması yanında, tedbir ve uygulamalar sonrası kamu özgürlükleri etkilendiğinde, “özgürlük-güvenlik gerilimi” hangi ilkesi ve yaklaşımlarla aşılabilecektir? Kamu güvenliği ilke veya ölçütü kapsamında, toplumun güvenliğini sağlamak için sürekli bir savaşta durumda olan ve bu sebeple toprakları üzerinde yaşayan bireyleri dost ve düşman olarak ayıran ve düşman olan bireylerle bir mücadele yürüten bir devlet modeli mi? Yoksa kamu güvenliğinin bozulması sonucu artan anarşik ortamın özgürlükleri kullanılmaz hale getirmesini izleyen ortada kalmış bir devlet modeli mi? sorusunun cevabını ararken kamu güvenliğini “hukukun bir parçası olarak” kabul etmekle başlamak gerekecektir.

Hukuka bağlı devlet anlayışı ne kadar esnetilir ve işlevsizleştirilirse, devlet; hukuku, her açıdan bir amaç değil kamusal bir araç diye görürse, hukuk üreten organlar; hukuka bağlılığı sağlamada öncü olmayı düşünmezlerse, aynı şekilde kamu güvenliği de kalıcı ve sürekli şekilde sağlanamayacağından hem özgürlüğünü ve hem de güvenliğini kaybeden bir topluma karşılığa ihtimali artacaktır.

Sözü edilen gerekçelerle şekillenen bu çalışma, kamu güvenliği sorunu ileri sürülerek, kamu özgürlüklerinde yapılacak kısıtlamaların, devletin ancak adil bir hukuk düzeni ile bütünleşmesi ve işlerlik kazanması halinde meşru hale geleceklere, bunun için de kamu güvenliği kavramı açısından “hukukiliğinin” ilk planda ele alınması gerektiği düşüncesini savlamaktadır. Çalışmada ayrıca kamu güvenliğinde hukukiliğin nasıl sağlanabileceğine yönelik uluslararası ve ulusal yöntem ve uygulama örnekleri verilmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Kamu Özgürlükleri, Kamu Güvenliği, Hakların Sınırlandırılması, İnsan Hakları, Genel Kamu Hukuku.

ABSTRACT

The issue of how to ensure the balance between fundamental rights and freedoms and public security continues to be discussed since the beginning of living in human society. Although various principles and interpretations have been introduced on how to restrict the fundamental rights and freedoms to ensure public security, public security understanding and approach of the political powers is becoming more important. What principles and approaches can the freedom security tension be overcome when the state is responsible for public security and he has the monopoly of public power, and when the public freedoms are affected after this kind of measures and practices? Is it a state model under the principle or criterion of public security that is in a state of constant warfare to ensure the safety of the community and therefore engages in combat with individuals who are enemies and hostile to individuals who live on their land as friends and foes? Or is it an obscure state model that follows an anarchic environment that has increased as a result of the deterioration of public security, making the freedoms ineffective? It will be necessary to start by accepting public safety as part of the law.

Shaped for these reasons, this study argues that the restrictions on public freedoms should be addressed by integrating with a just legal order. In this study, international and national methods and applications has been given about how law of public security can be ensured.

KEY WORDS: Public Freedoms, Public Security, Limitation of Rights, Human Rights, General Public Law.

* Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 02.09.2019

Kabul Edildiği Tarih: 30.09.2019

DOI Numarası: [10.15337/suhfd.600562](https://doi.org/10.15337/suhfd.600562)

** Ufuk Üniversitesi

E-Mail Adresi: dr.megunes@gmail.com

ORCID ID: [0000-0003-3285-3043](https://orcid.org/0000-0003-3285-3043)

GİRİŞ

Modern bir hukuk devletinde, hukukun geçerli olmadığı hiçbir alanın var olmadığı ve dolayısıyla hiçbir devlet işleminin hukuk dikkate alınmadan yapılamayacağı ve tüm işlemlerinin yargı denetiminin dışında kalamayacağı neredeyse tartışmasız olarak kabul edilmektedir.

Toplumlar; çeşitli dönemlerde savaş, silahlı kalkışma ayaklanma, tabii afet gibi olağanüstü şartlar ile karşı karşıya kalabilirler ve ulusal varlıklarını kaybetme tehlikesini yaşayabilirler. Benzeri şekilde yaşamın normal seyrini olumsuz yönde etkileyebilecek her türlü düzensizlik ve karışıklık bir ülke için ortaya çıktığında kamu dirliği ve esenliği¹ veya en basit seviyede artan güvenlik sorunları dışında bunlardan daha vahim kabul edilebilecek nitelikteki isyan, ihtilal, komplo, fesat çıkarma ve her türlü şiddet hali² ile kamu düzeni ve kamu huzuru birdenbire veya zaman içerisinde bozulma gösterebilir. Örneğin, yaşanan derin bir ekonomik kriz akabinde ortaya çıkan ayaklanma durumunda bir ülkenin hem milli güvenliği ve hem de kamu düzeninin derin şekilde bozulmasından söz edilebilir.

Bir ülkede bahsedilen seviyedeki bozuklukları kısa zamanda çözebilenin veya en azından derinleşmelerini önlemenin çarelerinden biri olarak, yönetimi; sıra dışı bir kriz durumunda, sert ve etkileyici tedbir alabilmesi için yetkilendirilmesinin gerektiği düşünülebilir.

Düzensizliğe evrilen toplumsal sorunların çözümünde, beklenmeyen derecede kısıtlayıcı yetki kullanmayı içeren olağanüstü yönetim usullerine; genelde iç karışıklık, ayaklanma, savaş tehlikesinin baş göstermesi, savaş hali, doğal afet, ağır ekonomik bunalım ve bunlara benzer nedenlerle devletin ve toplumun güvenliğini büyük ölçüde sarsan durumlarla karşılaştığında başvurulur. Bahsedilen sıkıntılı durumların, devletin ve toplumun varlığı ve güvenliği bakımından büyük bir tehlike oluşturduğu kuşkusuzdur. Olağan yönetimlerin, bu tehlikelerin giderilmesinde yetersiz kalması nedeniyle, tüm hukuk sistemlerinde olağanüstü yönetim biçimleri ve bu yönetimlerde alınabilecek tedbirlerin gerekliliği zamanla ortaya çıkmıştır.³

Toplumda, huzursuzluk ve güvensizliğin giderilmesinin ne derece önemli bir ihtiyaç olduğu genel kabul görmüş bir gerçekliktir. Ancak sürekli bir gerginlik ve güvensizlik ortamının ve buna karşı verilen bir mücadelenin insanlığa refah ve emniyet getirmeyeceği, bundan daha öncelikli olarak başka tedbirlerin de topluma sunulması

¹ GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2011, s.248.

² TANÖR, Bülent, **Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası**, Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969, s.138.

³ AYM., E. 1990/25, K. 1991/1, 10.1.1991, RG: 05.03.1992/21162.

gerektiği aşikardır. Nitekim Birleşmiş Milletler Kalkınma Birimi; insanın huzur, güvenlik ve refahının sağlanması için beş ölçüt saptamıştır.

Sözü edilen ölçütler; ekonomik refah, sağlık, eğitim, siyasal özgürlük ve demokrasinin varlığıdır.⁴ Bu ölçütler, kamu idareleri tarafından stratejik hedefler olarak her daim dikkate alınması gerekli ölçütlerdir. Bu sıralananlar, devlet iktidarının ister olağan isterse olağanüstü dönemlerdeki politikalarında öncelikli hedefleri olarak görülmesi ve yönetim tedbir ve uygulamalarında her defasında göz önünde tutulmalıdır. Bu ölçütlerin, başka neden ve ihtiyaçlara feda edilmeden dikkate alınmasını gerektiren en önemli gerekçe ise söz konusu hedeflerin veya amaçların kaybedildikleri takdirde tekrar elde edilmelerinin oldukça zor olmasıdır.

Bir iktidarın; yönetilenlere vadedebileceği en önemli imkân, onların serbest ve müreffeh bir hayata sahip olduklarının da bir göstergesi olan özgürlükleri çoğaltmaktır. Dolayısıyla meşruluğunu özgürlükler üzerine inşa edememiş hiçbir yönetim, ister istemez devamlı da olamayacaktır. Serbestçe düşünme ve inanma, güvenlik içinde yaşama, toplumda insanların birbirlerine karşı hissettikleri itimat ve güven, belirli dönemlerde öne çıkan sosyal huzursuzluk ve korkunun en keskin ilacı kabul edilmekte ve bu açıdan tüm toplumsal sıkıntıların aşılmasında özgürlüklerin çoğaltılmasının gereği vurgulanmaktadır. Bu gerçeğe rağmen dünyanın farklı coğrafyalarında insanlar için hayat alanları, her geçen gün güvensiz ve korkulan bir yer haline gelmeye devam etmektedir. Toplumlar güvensiz bir duruma sürüklendikçe de yönetimlerin; özgürlükleri askıya alma, hak ve özgürlüklere yeterince yer vermeme ve bu tür kazanımları bir pazarlık unsuru haline dönüştürme eğilimi de gelişmektedir.

Hak ve özgürlükleri, halklarına bir lütuf olarak sunan yönetimlerin çoğaldığı da gözlemlenmektedir. Aslında bu durum insanın varlık sebebi ve yaşam gayesi olan özgürlüklerin hakiki anlamda tüm toplumlarda derinlemesine yerleşmemesinden ve paylaşılmasından kaynaklanmaktadır. Birçok farklı toplumda ne yazık ki insanların özgürlüklere kavuşma ve onlara gerçekten yaklaşma mesafeleri aynı değildir. Adı ve kapsamı aynı isimle adlandırılmış olsa da tüm hak ve özgürlükler her toplumda aynı şekilde içselleştirilmemiştir. Örneğin; her gün yüzlerce insanın bombalanarak katledildiği Suriye'deki insanlar için ve uyuşturucu kartelleri ve çeteler arasındaki savaşın yaşandığı Meksika'dakiler ile Afrika'daki kabile savaşları neticesinde katledilenler için adı var ancak kendi yok olan bir yaşam hakkına ve onun koruyuculuğuna olan mesafeler aynı değildir.

⁴ ERGİL, Doğu, "Güvenlik ve Özgürlükler: Siyaset Felsefesi Açısından", **İnsan Hakları ve Güvenlik**, TBB. İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın, Ankara, 2001, s.119.

Böylesi durumlara ilişkin şöyle bir benzetme yapılabilir. Nasıl ki bir toplumda tüm ekonomik düzeni belirleyen ve yaşam standardını oluşturan sosyal gelirlerin eşit ve adil şekilde dağıtılması gerekli ise aynı şekilde tüm özgürlüklerin ve hakların da eşit ve adil olarak yararlanılabilecek şekilde dağıtılması gerekir. Aksi bir durum varsa yani herkesin bunlara erişimi aynı oranda ve gerçeklikte değilse ortada “özgürlük adaletsizliği” denilecek bir durumdan bahsetmek gerekecektir. Bu tür durumların genelleştiği ülkelerde çıkabilecek her türlü kaos ve güvensizliğin de kısa sürede çözümü beklenemeyecektir. Üstelik bu tür toplumlarda hak ve özgürlükleri bir pazarlık unsuru olarak gören ve kendi iktidarlarının sürekliliği için gerekirse tüm özgürlükleri geçersiz kılmaya ve yok etmeye hazır yönetimlerin varlığı halinde adalet, belki de hiçbir zaman oluşmayacaktır. Özellikle de kaos ve karışıklı yürüyen toplumlarda yönetimlerin elinde güvenliği sağlamak amacıyla ilan edilmiş olağanüstü durum ve dönemlerin bir fırsata dönüşmemesi gerekir.

Yukarıda değinilen güvenlik temelli yaklaşımlarla özgürlüklerin bir daha geri gelmeyecek derecede yok edilmesinin aslında toplumsal açıdan daha büyük güvenlik krizleri doğuracağını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla bu çalışmada; sadece güvenliğe odaklanan toplumlarda ister olağan isterse olağanüstü olsun her türlü yönetim döneminde gerekli olan özgürlüklerin ilk olarak teminat ve yükümlülük olarak ne şekilde devletler tarafından üstlenildiği açıklanacaktır. Ayrıca çalışmada; kamu güvenliği veya milli güvenlik tehdit ve endişesi üzerinden çeşitli özgürlüklerin nereye kadar sınırlandırılıp yok edilebileceğine ve bunların hukuki sonuçlarına ilişkin çeşitli tartışmalara da değinilecektir. İlk olarak dünyada güvensizlik artıkça devletlerin asıl gaye ve hedeflerinin ne olduğu hakkında konuya girmek gerekir.

I. KAMUYA YÖNELEN TEHDİT VE TEHLİKE DÖNEMİNDE DEVLETİN ÖNCELİKLİ GÖREVİ VEYA NİHAİ AMACI

Ünlü güvenlik kuramcısı Waltz'a göre; “Devletin nihai amacı, güç uygulamak değil güvenliktir. Güç, devletin daha fazla güvenliğe sahip olmasının bir aracıdır”⁵ Her yönüyle bir mücadele sürdürürken; güvenliğe ilişkin bir tehdit ile karşı karşıya kaldıklarında devletler, tüm dikkatlerini bu konuya odaklarlar. Olağan zamanlarda; ekonomik, politik veya sosyal konular kadar önemli görülmeyen güvenlik konusu tehdit veya tehlike anında derhâl en önemli konu haline gelir.⁶ Güvenlik konusu sürekli şekilde öne çıkarılır ve toplumdan daha uzun yıllar sürecek şekilde güvenlikleri için fedakârlık yapması istenir. Ancak aradan çok zaman geçse de güvenliğin hiçbir zaman sağlanmadığı, bu şekilde mutlak güven döneminin hiç olmadığı görülür. Oysa toplumların

⁵ ARI, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002, s.178.

⁶ KARABULUT, Bilal, *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011, s.17.

güvenlikleri; hiçbir zaman “eksiksiz”, “tam” veya “mutlak” değildir. Ayrıca güvenlik, içeriği itibarıyla sübjektif bir kavramdır ve özellikle kavramın şekillenmesinde bireylerin algılamaları hep ön plandadır. Bu nedenle yüzde yüz güvenliği sağlamak diye bir amaç, ulaşılabilecek mantıklı bir hedef değildir. Andre Compté-Sponville’e göre; “Güvenlik, ulaşılabilecek bir amaç değildir, her zaman yeniden başlayacak, sürekli devam edecek ve bitmeyen bir çabadır”⁷ Bu yüzden “devletin egemenliğinin özü, onun güç kullanma ya da yönetme tekeline sahip olmasında değil, karar verme tekeline elinde bulundurmasında yatmaktadır. Bu şekilde devlet tarafından alınan karar ise kendisini yasal ve normatif bağlardan soyutlayarak mutlak bir statüye kavuşmaktadır.⁸ Eğer devlet, sadece güç konumuna indirgenirse ve anarşiyi tehdit diye görerek güvenliği tek başına belirler ve bozarsa, o zaman Bakunin’in sözleri gerçek olmaya başlayacaktır: “...modern devlet, özü ve hedefleri bakımından ister istemez askeri bir devlettir ve askeri bir devlet, zorunlu olarak, saldırgan bir devlet haline gelir, fethetmezse fethedilir. Şu basit nedenden: bir yerde güç varsa, kesinlikle sergilenmeli ya da faaliyete geçirilmelidir”⁹

Diğer yandan güvenlik yanında; devletin bireylere sağlamayı üstlendiği görevler ve çeşitli özgürlükler vardır. Bu görevler ve özellikle de özgürlükler, bir tehdit ve tehlike anında hemen devre dışı kalacak mıdır? Kalacaksa buna kim hangi sebeple ve ne kadar süre ile karar verecektir? Örneğin; ABD Başkanı Donald Trump’ın, 2019 başında ABD Kongresinin Meksika sınırına yapılması düşünülen duvarın masrafını da içermesi nedeniyle Beyaz Saray’ın 2019 bütçesini onaylamaması karşısında, “Meksika sınırına duvar inşa edebilmek için gerekirse olağanüstü hâl ilan edebileceğini” açıklaması¹⁰ örneğinde olduğu gibi, yönetimler istediğini alamayınca özgürlük kısıtlamalarını gerektiğinde bir koz olarak kullanabilecek midir? Toplumun özgürlükleri, yöneticilerin elinde bir oyuncak mıdır? Olağanüstü duruma alıştırılan toplumun sürekli güvenlik kaygısı yaşaması nereye kadar sürdürülebilir? Çünkü bir ülkede kısa bir süreliğine denilerek başlatılan olağanüstü yönetimlerin devam ettirilerek sürdürüldüğü görülmektedir. Örneğin Türkiye’de 12 Eylül 1980’de ilan edilen sıkıyönetimden sonra yürürlüğe konulan “Olağanüstü Hal” uygulaması 2002 yılına kadar toplam 15 yıl boyunca, 46 kez Meclis kararıyla uzatılarak sürdürülmüştür. Benzer şekilde 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası üç ay için ilan edilen Olağanüstü hâl durumu, sekiz defa uzatılarak 2018 yılında sona erdirilmiştir.

⁷ BAL, Mehmet Ali, **Modern Devlet ve Güvenlik**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.21.

⁸ ASLAN, Zühtü, “Devletin Hukuku, Hukuk Devleti ve Özgürlük Sarkacı”, *Doğu-Batı*, Sayı.13 (2000-01), s.71.

⁹ BAKUNIN, Mihail, **Devlet ve Anarşi**, Agora Kitaplığı, Ankara, 1998, s.63.

¹⁰ **Anadolu Ajansı**, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-trump-duvarda-isararli/1375841>, Erişim Tarihi:23.01.2019.

Türkiye'nin de dahil olduğu halen Avrupa Konseyi üyesi 47 devlet tarafından imzalanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1nci maddesi gereğince Sözleşmeci tarafların, sadece kendi vatandaşlarına değil yetki alanlarında bulunan herkese Sözleşme ve Ek Protokollerde yer alan hak ve özgürlükleri sağlama yükümlülükleri bulunmaktadır. Ancak, bu yükümlülükler yanında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde, olağanüstü hâl gibi durumlarda devletlerin temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını sağlama yükümlülüklerini tam olarak yerine getiremeyecekleri ve bu yükümlülükleri bazı haklar bakımından, belli ölçülerde azaltmaya gidebilecekleri 15nci maddede kabul edilmiştir.

Devletlere olağanüstü durumlar için özgürlükler aleyhine geçici olarak tanınan yükümlülük azaltma olanağının temel amacı; bizzat devletler tarafından, demokratik kurumların ve toplumların güvenliğinin tekrar sağlanması ve bir an önce özgür ortama geri dönülmesinin beklenmesidir. Ancak olağanüstü hâl durumlarında tanınan yetkilerin, bazı otoriter yönetimler tarafından, kötüye kullanılması mümkün olabileceği gibi aynı zamanda iktidarlarını korumak amacıyla muhalefeti susturma ve baskı altına almaları, insan haklarını sınırlama yoluna gitmeleri ve bu süreyi alabildiğince uzatmaları da mümkündür. Dolayısıyla AİHS'nde imzacı devletler 15nci maddeden faydalanmak için; ilk olarak bu maddenin 1nci fıkrasında düzenlenen derogasyon yani yükümlülük azaltma imkanının, vaat edilen hakkın sadece savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike durumlarında mümkün olabileceği, ikinci olarak savaş ve olağanüstü hâl durumlarında alınacak önlemlerin, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde yani orantılı olması gerekeceği, üçüncü olarak ise alınacak tedbirlerin, devletin uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülükleri ile ters düşmemesi gerekliliğidir. Özellikle alınacak tedbirlerin Birleşmiş Milletler Şartının 7nci bölümündeki haklar için gösterilen kurallara ters olmaması da gerekmektedir. Dördüncü olarak AİHS 15nci maddesinin 2nci fıkrasında belirtildiği üzere; bazı hakların mutlak olması ve derogasyona yani devletler tarafından yükümlülük azaltmaya kesinlikle konu olamamasıdır. Mesela "yaşam hakkını" düzenleyen 2nci madde, "kötü muamele yasağını" getiren 3ncü madde, "kölelik yasağını" getiren 4ncü madde ve "*Ne bis in idem*" yani "suçta ve cezada kanunilik" prensibini düzenleyen 7nci madde gibi ve 6ncı ve 13ncü Protokollerde düzenlenen ölüm cezasının her durumda uygulanamayacağını belirten kural- lar öncelikle dikkate alınmalıdır. Son olarak da 15nci maddenin 3ncü fıkrasına istinaden; imzacı devlet tarafından yükümlülük azaltmaya gidildiğinde, bu durum Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne derhal resmi bir bildirimle iletilmesi gerekmektedir.¹¹

¹¹ BAKIRCI, Hasan, "Anayasa Mahkemelerinin Olağanüstü Hâllerde Temel Hakların Korunmasındaki Rolü", *Anayasa Yargısı Dergisi*, 34,2017, ss.91-95, s.93.

Güvenliğin bazı toplumlarda, özgürlüklerin alternatifi olarak gerektiğinde öne çıkarılabileceğine yönelik AİHS'nde yer alan ve bazı özgürlüklerin sadece olağanüstü durumlarda değil aynı zamanda normal dönemlerde de çeşitli kanunlarla kısıtlanabileceği belirtilmektedir. Bu haklar arasında örneğin; 8nci maddedeki "Özel ve aile hayatına saygı hakkı, dokuzuncu maddedeki "Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü", onuncu maddedeki "İfade özgürlüğü"nın, özellikle "kamu güvenliği" gereğesi ileri sürülerek sınırlandırılabilirdiği belirtilmektedir. Aynı şekilde Türkiye'de, 1982 Anayasasının 20nci maddesinde yer alan "Özel hayatın gizliliği ve korunması" başlıklı hakkın, 21nci maddedeki "Konut dokunulmazlığı" hakkının, 22nci maddedeki "Haberleşme hürriyetinin", 26nci maddedeki "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin", 33ncü maddedeki "Dernek kurma hürriyetinin", "Milli Güvenlik" veya kamu güvenliği gereğesi ile sınırlandırılabilirdiği düzenlenmiştir. Devlet yönetimine anayasada sayılan çok önemli seviyedeki temel hak ve hürriyetleri kısaca özgürlükleri vatandaş aleyhine hem normal ve hem de olağanüstü dönemde kanunla kısıtlama imkânı getiren "kamu güvenliği veya "milli güvenlik" kriterinin hangi bileşenlerden oluştuğu ile güvenlikle özgürlüğü karşı karşıya getiren ve devlete güvenlik konusunda özgürlüklere müdahale hakkı tanıyan bu durumun sonuçlarının neler olduğunun incelenmesi gerekecektir.

II. DEVLET İÇİN GÜVENLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ VE ANLAM SINIRLARI

Geleneksel anlayışta güvenlik; devlete yönelik yaşamsal tehditlerin söz konusu olmasından hareketle, devletin bekasıyla ilgili olarak sürekli değerlendirilip algılanmıştır. Bu güvenlik anlayışı, tehdidin ortadan kaldırılması maksadıyla, kuvvet kullanımı da dâhil olmak üzere, olağanüstü birtakım önlemler alınmasını meşru kabul etmektedir.¹² Ancak güvenlik anlayışı devletler için her dönem aynı şekilde oluşmamıştır. Güvenliğin "küresel" ve "bölgesel" niteliğinden sonra bir ülkedeki yansıması olan ulusal veya milli güvenlik kavramı, zamanla dönüşüme uğramış; askeri boyutlarının yanı sıra politik, sosyal ve ekonomik güçler arasında yeni dengeler yaratmak suretiyle etki alanını ve kapsamını artırmış ve yakın zamanda devlet yönetiminde vazgeçilmez bir kounuma ulaşmıştır.¹³ Güvenliğin etki ve kapsamındaki genişlemenin sebebi, tehdit algı ve endişesinin bireysel alandan gittikçe uzaklaşarak toplumsal bir anlayışa yani kamusal bir niteliğe dönüşmesidir. Güvenliğin kendini ihtiyaç olarak hissettirdiği kamu alanı; halkın içinde yer aldığı ve kendisini açığa çıkardığı bir alanı ifade etmektedir. Bireysel alanların zıddı olarak kamusal alan (public sphere); sınırlamalardan ziyade özgürlüklerin esas alındığı, "bireylerin ve toplulukların kendi kimlikleriyle ve kendileri

¹² BUZAN, Barry, WAEVER, O. WILDE, J, **Security: A New Framework for Analysis**, Lynne Rienner Publishers, 1998, s.21.

¹³ YILMAZ, Sait, **21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2006, s.237.

olarak serbestçe katılacakları, kendilerini serbestçe ifade edebilecekleri ve başkalarıyla diyaloga girebilecekleri ortak alanları” ifade ettiğine göre; bu alanda oluşacak düzensizlik, kargaşalık ve huzursuzluk içinde gerçek özgürlüğün varlığından söz edilemeyecektir. Şu hâlde kamusal alanda ilk etapta kamu düzeninin sağlanmasında, hürriyetin varlığı için güvenliğin asgari bir şart, vazgeçilmez bir unsur olduğu söylenebilir.¹⁴ Klasik anlayışta, maddi ve dış düzen olarak görülen “kamu düzeni” kavramı; “kamu güvenliği”, “kamu huzuru” ve “kamu sağlığı” kavramlarından oluşan geleneksel üçlü ile tanımlanmaktadır.¹⁵ Bu düzende, bireylerin umumi veya umuma açık yerlerde; güvenlik, dirlik ve esenlik ve sağlık içinde yaşamlarını sürdürmelerinin sağlanması ile ancak kamu düzeninin korunacağı kabul edilir. Kamu düzeninin önemli bir parçası sayılan “güvenlik” ise bireylerin can ve mallarına zarar verebilecek tehdit ve tehlikelerin yokluğu anlamına gelir. Toplumsal hayattaki “dirlik ve esenlik”, yaşamın normal seyri olumsuz yönde etkileyebilecek her türlü düzensizlik ve karışıklığın yokluğudur. Toplumsal açıdan “kamu sağlığı” ise toplumun bulaşıcı ve yaygın hastalıklardan uzak tutulmasını, toplumun sağlık koşulları içinde yaşamını sürdürmesini ifade etmektedir.¹⁶

Kamu düzenin ana parçası olan güvenlik olgusunun temel unsurları birtakım kaynaklarda, “tehlikenin olmaması ve buna duyulan bireysel inanç ve huzur” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹⁷ Bazen “asayiş”, bazı kaynaklarda ise “emniyet” olarak görülen güvenlik, “kişilerin kamusal ya da kamuya açık yerlerde, saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye (durdurulma, bekletilme, alıkonma) uğramadan dolaşmaları veya bir arada bulunmaları, can ve malları için hiçbir zaman endişe duymamaları ve bu yönde inanç ve kanaat sahibi olmaları” anlamına gelmektedir.¹⁸ Bu anlamı ile “güvenlik” kavramı Latin kökenli dillerde “security, sécurité” kelimesi ile karşılanmakta ve aynı anlama gelecek şekilde kullanılan “emniyet” kavramı için kullanılan “safety, surété” kelimeleri ile birlikte kökeni Latince “sécurité” kelimesine dayanmaktadır. Aynı kökten gelen bu kavramlar zamanla birbirinden farklılaşmıştır. “Safety” geniş bir kavram olmakla beraber daha çok kaza, doğal afetler, ilk yardım gibi konuları içermekte; “security” kavramı ise insan kaynaklı, insanın can ve mal güvenliğine yönelik konuları içermektedir.¹⁹ O halde “Public safety” kavramını “kamu emniyeti” olarak, “Public security” kavramını ise “kamu güvenliği” olarak kabul etmek

¹⁴ KAPANİ, Münci, **Kamu Hürriyetleri**, AÜHF Yayınları, Ankara, 1981, s.229.

¹⁵ GÖZLER, Kemal, **İdare Hukuku Dersleri**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2002, s.466.

¹⁶ GÜNDAY, 2011, s.248.

¹⁷ BAL, 2003, s.17.

¹⁸ DURAN, Lütfü, **İdare Hukuku Ders Notları**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982, s.254.

¹⁹ UÇAR, Tayfun, UÇAR, Şenay, **Özel Güvenlik Metodolojisi**, Papatya Yayınları, İstanbul, 2005, s.

mümkündür. Güvenlik kavramı yerine de kullanılan “Emniyet” kelimesi ise genelde maddi olayları ve objektif hususları içerdiğinden dolayı, içerik olarak emniyetin sağlanmasının klasik tedbirlerle mümkün olabileceği ifade edilmektedir. “Emniyet” kavramından farklı olarak “Güvenlik” kavramı ise geniş bir alanda yani ülke genelinde uygulanacak tedbirleri ve politikaları içermektedir.²⁰ Güvenliği, asayiş şeklinde anlayanlara göre; kamu güvenliği, “bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde, her türlü tehdit ve tehlikeden uzak olarak başta vatandaşların güvenlik ve huzurunun sağlanması, daha sonra da sırasıyla, devlete ve özel kişilere ait binaların her türlü sabotaj ve tehlikelere karşı korunması”²¹ anlamına gelmektedir. Benzeri şekilde, bir ülkede toplumun can ve mal güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin önlenerek kamu düzeninin korunması anlamına gelen “kamu güvenliği” kavramının içinde yer alan “kamu” kavramı ise ilk olarak toplum anlamına gelmesi itibariyle vatandaşları ve sonra devlet anlamına gelmesi itibariyle yönetim birimlerini ilgilendiren faaliyetlerin bütünü”²² ifade ettiği kabul edilmektedir. Özgürlükle ilişkili olarak; “Kamu güvenliği, hangi dine mensup olursa olsun, hangi ırka mensup olursa olsun, hukuk toplumunda yaşayan herkesin herhangi bir tehdide maruz kalmadan yaşama, varlığını sürdürüebilme imkanının objektif olarak mevcudiyetinin yanı sıra; kişilerin toplum içinde bu imkana sahip oldukları hissini taşımalarını ifade etmektedir.”²³

Kavramsal içeriği dışında, “güvenlik”; kullanıldığı farklı alanlara göre tanımlanmaktadır. Buna göre; “Devlet açısından güvenlik”, üç genel başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; anayasanın güvenliğini ve milli çıkarların devamını temin etmeyi amaçlayan “milli güvenlik”, bireylerin ve kamu düzeninin korunmasını ve kollanmasını hedefleyen yaşam güvenliği noktasındaki “kamu güvenliği” ve bireylerin günlük yaşamlarını sürdürdükleri alan ve zaman dilimleri içerisindeki emniyeti sağlayan “yaşam alanı güvenliği” yani “genel asayiş güvenliği” olarak sıralanmaktadır”²⁴ Bizim gibi ülkelerde, kamu yönetimlerinde; “kamu güvenliği” kavramı, özellikle terör faaliyetlerinin yoğunlaşmasıyla birlikte terör örgütlerine karşı verilen mücadeleden dolayı, genellikle “iç güvenlik” kavramının karşılığında kullanılmaktadır.

²⁰ BAL, Mehmet Ali, “Özel Güvenlik Alanında Yeni Gelişmeler ve Yeni Vizyonlar”, *1.Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Hıdır Akpınar (Ed.), Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, 2004, s.143.

²¹ SEÇKİN, Orhan, **Devlet Güvenliği ve Haber Alma**, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s.20.

²² URHAL, Ömer, **Küreselleşen Dünyada Güvenlik**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s.70.

²³ ÖZGENÇ, İzzet, “İnsan Haklarının Özüne Dönüş”, *Yeni Türkiye: İnsan Hakları Özel Sayısı*, I. Cilt, Yıl: 4, Sayı: 21, Mayıs – Haziran, 1998, s.113.

²⁴ AYHAN, Ufuk, Metropoliten **Alanlarda Kamu Güvenliği**, Kripto Yayınları, Ankara, 2008. s.130.

“Kamu güvenliği” kavramı kişi güvenliğini doğrudan desteklemekle birlikte, aralarında çeşitli çatışmalar yaşanabileceği de kabul edilmektedir. Özellikle “kişi özgürlükleri”, kamu güvenliği ileri sürülerek kolaylıkla kısıtlanıp tamamen ortadan kaldırılabilir. Diğer yandan kamu güvenliğinden sorumlu olan devlet de zamanında, doğru ve geçerli tedbirler almamasından dolayı veya uyguladığı siyasi gaye ve amaçların yerine gelmesi için ihmalkâr tutumu sebebi ile toplumdaki güvenlik düzenini doğrudan veya dolaylı şekilde sarsabilir. Çünkü “kamu düzeninin tesis edilmesi, sadece bireylerin değil, devletin de ihlal etmemesi gereken görevlerdendir. Bu nedenle devlet hem kendi ihlallerini önlemek hem de bireylerin ihlallerini önlemekle memurdur”²⁵ Aynı zamanda, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında kamu düzeninin aldığı rol, siyasal iktidara da mevcut düzenliliği koruma yetkisini, statükoyu koruma biçiminde kötüye kullanma olanağı verdiği için başta totaliter veya baskıcı rejimlerde olmak üzere, kamu yönetimleri tarafından kamu düzeni kavramı, özgürlükleri güvence altına almanın değil, onları bastırmak yoluyla mevcut düzeni korumanın hukuksal ve söylemsel aracını oluşturabilmektedir. Oysa bu tür rejimlerden farklı olarak, demokratik rejimlerde kamu düzeni, özgürlükler açısından aslında dayanılacak asli bir güvenceyi ifade etmektedir.²⁶ O halde, toplum için özgürlüklerin kullanımı gerçekten bozulduğunda, kamu güvenliği veya kamu düzeni açısından ilave tedbirler alınması gerekebilir. Burada adı geçen güvenlik (asayiş, emniyet) tedbirlerinin amacı; kişilerin kamusal ya da kamuya açık yerlerde saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye (durdurulma, bekletilme, alıkonma) uğramadan dolaşmaları veya bir arada bulunmaları, can ve malları için hiçbir zaman endişe duymamaları ve bu yönde inanç ve kanaat sahibi olabilmeleridir.²⁷

III. ÖZGÜRLÜKLERİN SINIRLANDIRILMASINDA BİR GEREKÇE OLARAK “KAMU GÜVENLİĞİ”NİN POLİTİK KULLANIMI

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması için yasa koyuculara tanınan gerekçe arasında yer alan “kamu güvenliği” kavramının içeriğini netleştirmek tam olarak mümkün gözükmemektedir. Çünkü sosyal bilimlerde kavramları netleştirme çabası genellikle kavramların içeriklerinin objektif şekilde “pozitifleştirilmesi” veyahut “numerus clausus” (sınırlı sayı) haline getirilmesidir. Kamu güvenliği konusunda da herkesin üzerinde mutabık kalacağı şekilde bu kavramın tamamen pozitifleştirilmesi kolay gözükmemektedir. Özellikle kavramın daraltılmaya çalışılması, güvenliğin statik olmayan

²⁵ ODER, Bertil, *İdare Hukuku, Kolluk Hakkında Ders Notları*, Koç Üniversitesi, İstanbul, 2012, s.7-8.

²⁶ SUNAY, Reyhan, *İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları*, Liberal Düşünce Topluluğu, Ankara, 2001, s.196.

²⁷ DURAN, 1982, s.254.

yapısına zarar verirken, geniş ölçüde muğlâk olarak bırakılması da bir anlamda “hukuki güvenlik” ilkesinin ne zaman gerekeceği sorusunun cevaplandırılmasını zorlaştır-maktadır. İşte bu dengesizliği aşmak adına; “güçlü devlet” ve onun “aşkın” yönetimine taraftar olanlar için, devletin en temel görevlerinden biri olan “güvenliği” tesis eder-ken yani güvenliği bir kamu hizmeti şeklinde sağlarken, kavramın içeriğinin her daim geniş yorumlanması istenecektir. Öte yandan devletin, özgürlüklerin ana koruyucusu olması sebebi ile temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması söz konusu olduğunda özgür-lük taraftarları açısından bu kavramın mümkün olduğunca “dar” yorumlanması bek-lenecektir.

Bu konuda ayrımı belirginleştiren sihirli bir ölçü olmamakla birlikte konu, “özgürlük ve güvenlik ikilemi”nde gelip tıkanmaktadır. Sorun, bir toplumun ne kadar özgürlük ve ne kadar güvenlik gerekliliğine yönelik kabul edilmiş bir fikrinin olmama-sıdır. Eğer toplumun bu konuya yönelik bir fikri ve iradesi yoksa, idareciler; ellerindeki yönetimi daha uzun süreyle tutmak ve kendi açlarından sorumluluktan uzaklaşmak için özgürlükleri bir kenara bırakarak genellikle güvenliğe saplanıp kalacaktır. Özellikle demokratik bir hukuk devletinde, bu gibi durumlarda kamu otoritesini yönlendiren toplumsal düşünce, özgürlükle güvenlik arasında sözde bir denge kurmak çabası içinde olmamalıdır. Çünkü denge; ancak kabaca eşit ağırlıkta olan iki değer arasında kurulabilir. Oysa özgürlükle güvenlik, tarihte defalarca görüldüğü üzere eşit değerler olmayıp güvenlik özgürlüğü garanti etmenin araçlarından sadece biridir.²⁸ Aksi dü-şünce, özgürlükle güvenliğin rakip olduğu düşüncesini ortaya çıkaracak ve bu nedenle güvenliği sağlama yükümlülüğü, siyasi iktidarları ya da yönetimleri, sürekli özgürlük-leri kısıtlama güdüsüyle hareket etmeye itebilecek, nihayetinde de özgürlükler, gü-venlik uğruna feda edilebilir hale dönüşecektir.²⁹

Devletler için geleneksel güvenlik anlayışının temelini, birçok ülke örneğinde görüleceği üzere “milli güvenlik” veya “ulusal güvenlik” kavramları oluşturmaktadır. Geleneksel güvenlik anlayışı içinde, doktrinin hemen hemen tamamında, güvenlik dendiği zaman ulusal güvenlik, ulusal güvenlik dendiği zaman da polis veya askeri temelli güvenlik anlaşılmakta ve yaklaşımlar bu algılayış perspektifinde şekillendirilmek-tedir.³⁰ Dolayısıyla bu yanlış kavrayıştan ötürü, hiçbir sosyal bilim kavramı aslında ulu-sal güvenlik kadar suiistimal edilmemiş ya da yanlış şekilde kullanılmamıştır. Kavramın dikkatsiz kullanımı ve suiistimali, kavramın içinin boşalmasına sebebiyet vermekte ve

²⁸ ERDOĞAN, Mustafa, “Anayasal-Demokratik Bir Rejimde Özgürlük ve Güvenlik”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:12, Sayı:24, 2013, s.27.

²⁹ ARSLAN, Zühtü, “11 Eylül Sonrasında Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kol-luk”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt 8(2), 2006, s.123.

³⁰ KARABULUT, 2011, s. 19.

kavramı rasyonel politika analizinde değersiz bir hale dönüştürmektedir.³¹ Devamlı şekilde gözlemlendiği üzere; “hangi tip devlette olursa olsun “ulusal güvenlik” kavramı, açıklanması gereken eylemleri ve politikaları, halkın gözünde meşrulaştırıp kabul edilmesinin sağlanması için bir nevi joker kartı gibi kullanılagelmıştır.”³² Dolayısıyla, “kamu güvenliği” kavramı objektif unsurlarla anlaşılacak yerine Türk Anayasa Mahkemesinin bir kararında da haklı şekilde belirtildiği üzere; “uygulayıcıların kişisel görüş ve anlayışlarına göre genişleyebilecek, öznel yorumlara elverişli, bu nedenle de keyfiliğe dek varabilecek çeşitli ve aşamalı uygulamalara yol açacak genel kavramlar”³³ arasında yer almaktadır.

Güvenliğin bu şekilde, kamu yönetimleri için hiç bitmeyen bir senfoniye dönüşmesinin ardındaki gerekçelerden biri, korku ve endişenin varlığının giderek artan toplumsal sorunlarda sürekli şekilde ana sebep olarak gösterilmesidir. Bu yüzden modern devlet yönetimlerinin son dönemlerde sıklıkla kullandığı ve sığındığı ana kavram, “güvenlikleştirme” kavramıdır. Booth’un tanımlaması ile güvenlikleştirme; “bir sorunun devletin güvenlik gündemine yerleştirildiği an, o soruna öncelik verilme zorunluluğu”nun doğması şeklinde formülize edilmiştir.³⁴

Güvenlikleştirilen veya güvenlik sorunu haline dönüştürülen toplumsal sorunlarla ilgili olağanüstü birtakım önlemlerin alınması, normal siyasetin kurallarının asıya alınması sürecini de beraberinde getirmektedir. Kamu yönetimi ve siyasetçilerin birlikte her geçen gün daha çok rağbet ettikleri böyle bir bu durumda, başarısızlığı örtmek ve politika geliştirememeye söz konusu olduğunda derhal o konu güvenlikleştirilerek topluma sunulmaktadır. Böylelikle normal siyasi süreçlerin sağlıklı sürdürülememesi ile demokratik gelişmelerin yaşanmasının önüne set çekilmekte ve rutin demokrasi kurallarının işleme çeşitli gerekçelerle sürekli olarak ertelenmektedir.³⁵

İktidarı elinde bulunduranlar, kimi zaman “tehdit” tanımlamasını iç politik amaçları için kullanmak suretiyle, demokratik alanı daraltarak, kısıtlamalar ve kontroller için yeni hak ve yetkiler elde etme iddiasında bulunmaktadırlar. Hâlbuki siyasetin amacı, olağanüstü “özel tehditlerin” öne çıkarılmaksızın siyasal süreçlerin olağan/rutin şekilde devam etmesinin sağlanması olmalıdır.³⁶ Bu konuda hukuki olarak,

³¹ BALDWIN, D.A. (2003). “Güvenlik Kavramı”, *Avrasya Dosyası*, C. 9, S. 2, Ankara, 2003, s.27.

³² BUZAN, 1998, s. 11.

³³ AYM, E. 1973/41, K: 1974/13, 25.04.1974. RG: 14/9/1974/ 15006.

³⁴ BOOTH, Ken, “Güvenlik ve Özgürleş(tir)me”, Çev : Çiğdem ŞAHİN, *Avrasya Dosyası*, C. 9, S. 2, Ankara, 2003, s. 59.

³⁵ BUZAN, 1998, s.24.

³⁶ BUZAN, 1998, s.29.

neyin kamu yararına olduğunu, neyin kamu düzenini bozduğunu veya kamu güvenliğini neyin tehdit ettiğini genelde mevcut hukuk kurallarını koyan veya yürüten siyasal otorite belirlemektedir. Bu bağlamda iktidarı, toplum karşısında asıl egemen kılan, belki de yasa koyma ya da yasaları uygulama gücü değil, bunların hangi koşullarda nasıl algılanacağını belirleme, kavramlara yeni anlamlar yükleyebilme gücüdür. Bu konuda tarihi örnek Nazi Almanya'sının destekçisi hukukçu Schmitt'in sözlerinde görülebilir. Ona göre, "egemen, istisna konusunda karar verendir"³⁷ Yani hem toplumda güvenlik endişelerini tetikleyen ve hem de toplumun korunması gerektiğini ileri sürerek olağanüstüye karar veren gerçekte aynı egemendir. Ancak bu egemen, olağanüstüye karar verirken yönettiği toplumun güvenliğinin değil aslında kendi iktidarının güvenliğinin peşindedir.

Dolayısıyla yakın zamanda daha çok fark edileceği üzere tüm toplumsal meselelerin; devlet yöneticileri tarafından tek tek güvenikleştirilince yani güvenlik sorununa dönüştürölünce; diğer toplumsal grup ve kişilere söz hakkı kalmamakta, siyasetçiler için her türlü mesele bu şekilde kendi politik hesaplarına alet edilmeye hazır hale getirilmektedir. Özellikle devletin üst düzey karar alma mekanizmalarınca; ortaya çıkan sorunları veya zamanında el atıp çözülmeyen problemleri, sağladıkları yüksek meşruiyetle, söylemsel olarak inşa ettikleri güvenikleştirme kolaylığı çerçevesinde her yöntemi kullanma (ekstra kaynak transferi, özgürlüklerin kısıtlanması, şiddet içeren yöntemlerin meşrulaştırılması vb.) hakkını talep etme yoluna gidilebilmektedir.³⁸ Bu bağlamda risk olarak addedilen kimi sorunlar artık kamu yöneticilerince güvenlik sorunu şeklinde telaffuz edilmesiyle birlikte, normal birer sorun ya da senaryo olmaksızın çıkararak devlet ve haliyle tüm halk için üst düzey bir tehdit seviyesine yükselmekte ve artık ciddi bir güvenlik problemi olarak değerlendirilmektedir.³⁹

Bir ülkede abartılmış bir güvenlik vurgusu, devletleri kamusal güvenliği sağlamak adına özgürlükleri daraltmaya ve özgürlüklerin kullanılmasını imkânsız kılan yeni suç kategorileri oluşturmaya götürebilmektedir. Bunun birçok örneği olduğu gibi asıl nihai sonucu ise, devletin birey ve toplumdan soyutlanarak kutsal ve ulaşılmaz, hesap vermez bir varlık olarak algılanmasıdır. Kuşkusuz bu anlayış içerisinde devlet, bireyin hizmetinde bir araç olmaktan çıkarak başlı başına bir amaç haline getirilir ki; insan yaşamı için en büyük tehdit de bu şekilde oluşur.⁴⁰

³⁷ SCHMITT, Carl, **Siyasal İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm**, Çev. Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi, Ankara, 2002, s.13.

³⁸ BİLGİN, Pınar, "Türkiye-AB ilişkilerinde Güvenlik Kültürünün Rolü", **Soğuk Savaş Sonrasında Avrupa ve Türkiye**, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2010, s. 83.

³⁹ BİLGİN, 2010, s. 90.

⁴⁰ COŞKUN, Vahap, "Güvenliği Özgürlükte Aramak", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, 2013, s.10.

Devletin amaçları ve sorumlulukları genellikle anayasalarında gösterilmiştir. Örneğin 1982 Anayasasının 5nci maddesi, “Devletin temel amaç ve görevleri” başlığı altında; “Devletin temel amaç ve görevleri” sıralanmıştır. Bunlar arasında “doğrudan bireyleri ilgilendirecek şekilde; “...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma” gösterilmiştir. O halde devlet için öncelikli görev; kişiye güvenlik ve gelecek kaygısı aşılıp çeşitli sebeplerle önüne engeller koymak değil, bilakis onun temel hak ve hürriyetlerini yani özgürlüklerini sınırlayan engelleri kaldırmak olmalıdır. Çünkü devletin varlık sebebi olan bireyler, ortada daha devlet denen yapılar olmadan, kendileri zaten özgür doğmuşlardı ve özgür olması gerektiği bilincine de sahiplerdi. Dolayısıyla otoritenin sahibi olsa da devletler; insanın elindeki hak ve özgürlüklerin bir nevi yaratıcısı veya sahibi değil, onların ancak ve ancak koruyucusudur. Aksi düşünce kişinin varlığını sadece devlet otoritesine bağlayan ve insanoğlunu yıkıma götüren bir nevi Faşist kavrayışa savuracak ve insanı devletin kulu haline getirecektir.

IV. DEMOKRATİK ÜLKELERDE ÖZGÜRLÜĞÜN GÜVENLİĞE FEDA EDİLMEMESİ

Genel anlamda toplumsal yaşamın içinde özgürlük; her türlü dış faktörlerden bağımsız olarak sadece kendi isteği doğrultusunda davranabilme kabiliyetidir.⁴¹ Bu kavrayış ile birlikte insanoğlu için öteden beri mücadelesi süregelen bir başka kavram da “özgürlük bilinci” kavramıdır. Yani özgürlük bir ülkede olmasa da ve bir yönetimde özgürlük tanınmasa dahi özgürlük bilinci ve anlayışının kaybolmamasıdır. O halde bu bilinç gereği özgürlük, herhangi bir yönetimin; bireylere bağışladığı bir lütfu değil, ancak bireyler karşısında meşruluğunun bir gereği olabilir.

Demokratik bir hukuk devletinde özgürlük-güvenlik bağlamında güvenlik lehinde alınacak önlemler, birey özgürlüklerinin özünü ortadan kaldıracak nitelikte olmamalı, aksine bunların korunmasını dikkate almalıdır. Zira demokratik bir hukuk devletinde özgürlük ana kural, güvenlik önlemleri ise ancak istisna olabilir.⁴² Özgürlüğü korumayan, onu gereği gibi yaşatmayan, özgürlüğe hizmet etmeyen bir güvenlik, amacından uzaklaşmış, temel hizmet parametresini kaybetmiş, kendini koruma refleksi ile bizzat kendisi en esaslı tehdide dönüşmüş bir silah kabul edilecektir.⁴³

⁴¹ ASHFORD, Nigel, **Özgür Toplumun İlkeleri**, Çev. C. Madenci, Liberte Yayınları, Ankara, 2011, s.53.

⁴² ÇELİK, Âdem, “Özgürlük ve Güvenlik Bağlamında İç Güvenlik Paketinde Yer Alan Bazı Maddelerin Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 5 (5), ss.235-263, 2015, s.238.

⁴³ PINAR, Atilla, “Terörle Mücadelede Özgürlük ve Güvenlik Dengesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2015/1, 2015, s.452.

Benjamin Franklin'in "Geçici bir güvenlik için temel özgürlüklerinden vazgeçenler, ikisinden de mahrum kalmaya mahkumdurlar" (*Those who would give up essential liberty to purchase a little temporary safety, deserve neither liberty nor safety*) sözünün gerçekliği, önceliğin özgürlüğe verilmesi gerektiğini bize göstermiştir. Quinnipiac University (ABD)nin yaptığı bir ankete göre; "Terörizm tehdidinden korunmak için (güvenlik için) özgürlüklerinizden feragat eder misiniz?" sorusuna 11 Eylül olaylarının hemen akabinde Kasım 2001'de yani olay daha yeni olmuş iken % 71 evet, Temmuz 2005'de % 64 evet, olaydan yaklaşık 12 yıl sonra yani Nisan 2013'de ise % 43 evet oyu çıkmıştır. Dolayısıyla terör ve endişe ile korkutulan toplumlar, derhal güvenliğe sarılırken, korkuları dindikçe ve zaman geçtikçe, özgürlüğu daha çok aramaya ve ona önem vermeye başladıkları görülmektedir. Bu durum güvenliğin kısa zamanda yitirilsede yeniden tesis edilebileceğini ancak kaybedilmiş bir özgürlüğu tekrar kazanmanın zaman alacağını da bize göstermektedir.⁴⁴

Benzeri kabulü destekleyen başka bir çalışma olarak; "Heidelberg Üniversitesi tarafından her yıl yapılan "Dünya Çatışma Barometre" sine bakıldığında, 2014 yılında dünyada var olan irili ufaklı 424 çatışmanın çok büyük bir kısmı ve bunlardan yoğun şiddet içeren ve savaş olarak kabul edilen 46 çatışmanın tamamının özgür olmayan, demokratik olmayan devletlerde ve bölgelerde meydana geldiğidir. Diğer önemli bir istatistik de bahsedilen 46 savaşın yine tamamının, devletler arasında değil iç savaş denilen devlet içi çatışmaların oluşturmasıdır.

Buradan hareketle, şu tespitleri yapmak yanlış olmayacaktır: ilk olarak, dünyada yoğun şiddet içeren çatışmaların demokratik olmayan ve açık bir toplum inşa edemeyen bölgelerde meydana gelmesi, özgürlüğün olmadığı yerde güvenliğin olmayacağı görüşünü desteklemektedir. İkinci olarak, yine bu savaşların tamamının devlet içi nitelikte olması, devletler arasında veya ordular arasında olmaması sebebiyle, bir toplumda adalet ve dayanışma için gerekenin temel hak ve özgürlükler olduğu ve bunların kısıtlanması veya yok edilmesi halinde çatışmaların kaçınılmazlığına işarete etmektedir"⁴⁵

Kışilerin özgürlüğünü denildiğinde; "...kişiye dilediği şekilde karar verip, bu olanağını sağlayan kurumlaşmamış özgürlükler alanı sağlayan... Bir kimsenin, başkasına

⁴⁴ New York Times, The Quinnipiac Poll, <http://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2013/07/10/publicopinion-shifts-on-security-liberty-balance/> (The New York Times, 2013, Erişim Tarihi: 23.01.2019.

⁴⁵ AKYEŞİLMEN, Nezir, "Özgürlük- Güvenlik Dengesi?" <http://ilkseşgazetesi.com/yazilar/ozgurluk-guvenlik-dengesi-2411>, 09.11.2015, Erişim Tarihi: 23.01.2019.

zarar vermeden; istediği hareketi yapabilmesi, istediği gibi dolaşabilmesi, yemesi, içmesi, eğlenmesi...anlaşılmaktadır”⁴⁶ Kişilerin elindeki özgürlük doğal olarak mutlak ve sınırsız şekilde anlaşılabilir. Ancak bazı ülkelerde bu özgürlüklerin, devlet güvenliği ve rejim istikrarı kavramı ile karşılaştırıldığında daha geri plana atılabildiği görülmektedir. Örneğin 1982 Anayasasının 14ncü maddesine göre; “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz” düzenlemesi özgürlüğün sınırlarını göstermektedir. Bu madde incelendiğinde; kişi hürriyetleri karşısında kurulan dengenin, devleti daha ön plana çekecek şekilde düzenlendiği, yani devlet karşısında bireyin özgürlüklerinin ikinci plana geçirdiği görülmektedir. Ayrıca, anayasanın 15nci maddesinde kamu özgürlüklerinin ne şekilde ve nasıl kısıtlanıp durdurulabileceği incelendiğinde: “Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz”

Yukarıdaki düzenlemeye göre devletin alacağı OHAL dönemlerindeki özgürlükleri “durdurma” ve “anayasal güvenceleri kaldırma” önlemlerinin, bu ölçütlere uygun şekilde alınıp alınmadıklarının yargısal yönden herhangi bir denetleme imkânı da bulunmamaktadır. Oysa, kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyebilen, yani ege-menliğin doğrudan devredildiği yasamanın kararlarını denetleyebilen bir Anayasa Mahkemesinin, yürütmenin olağanüstü dönemdeki kararlarını kontrolsüz ve denetimsiz bırakmamalıdır. Çünkü adı geçen Mahkemenin bir kararında da vurgulandığı üzere; “...demokratik ülkelerde olağanüstü yönetim usulleri, hukuku dışlayan keyfi bir yönetim anlamına gelmez”⁴⁷ O halde keyfiliği önlemek adına, özgürlüğün kamu güvenliği bahanesiyle yok edilmesine imkân tanınmaması gerekecek ve bunu önlemek için her türlü tedbirin de alınması gerekecektir.

Bu konuda, yani bir hukuk düzeninde özgürlüklerin sınırlandırılmasının veya durdurulmasının hukuki olduğu dolayısıyla hukuk tarafından adı konulmuş veya anayasada bizzat düzenlenmiş konuların tartışılmayacağı ileri sürülebilir. Oysa doğal hak

⁴⁶ AYM., E. 1985/8, K. 1986/27, 26.11.1986. RG:14.8.1987/19544.

⁴⁷ AYM., E. 1990/25, K. 1991/1, 10.1.1991, RG: 05.03.1992/21162.

kuramına göre bu konu yazılılık ilkesinin eskimiş yorumlarına terk edilemez. Bir hukuk kuralı niteliğinde olma anlamına gelen “hukukilik”, geçerlilik ve bağlayıcılık açısından bir kuralın diğer normlardan farklı olarak görülmesini doğurmaktadır. Hukuki olan veya öyle sayılan normlar aynı zamanda meşruluk açısından da kabul gören normlardır. O halde hukuki kabul edilen kurallar, üzerinde tartışma olmayan ve aynı zamanda hukuka uygun şekilde tanzim edildiği var sayılan normlar olarak ileri sürülebilir. Ancak hukukilik; sadece şeklen hukuka uygunluk şeklinde anlaşılırsa normların geçerlilik ve bağlayıcılığı zayıflayacak ve sonuçta meşruluğu da tartışmalı hale gelecektir. Nasıl ki takdir yetkisi; idarenin mutlak, sınırsız ve keyfi olarak kullanabileceği bir yetki değilse, kamu özgürlüklerini sınırlandırırken devletin organları, kamu güvenliğini tek taraflı ve geniş yorumlayarak kamu özgürlüklerin sınırlandırılmasının veya tamamen ortadan kaldırılmasının önünü açamayacaktır. Dolayısıyla, sadece yasalara uygunluk olarak görülecek bir hukukilik yaklaşımı yeterli değildir. Yasa üstü adalet hedefi için, hukukilik ayrıca adalete uygun olma ve bu sebeple itaat edilmeyi hak etme olarak da ele alınması gerekecektir.⁴⁸

Çoğu zaman kamu özgürlüklerinin adalet idealinin geçici süreyle de olsa askıya alınmasını mazur görecekte şekilde kısıtlanmasında “kamu güvenliği” gereğesinin tam karşılığı olmadan ve içi doldurulmadan hukuk dışı şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu tür hukuk dışılıklara ilişkin çeşitli örnekleri incelemek gerekecektir.

V. KAMU GÜVENLİĞİNİN GEREĞESİ İLE ÖZGÜRLÜKLERİN KISITLANMASINDA HUKUK DIŞILIKLAR

Ülkelerin bazı dönemlerinde toplumun güvenlik algısı manipüle edilerek sürekli düşman ve karşıtlık üretilerek siyaset ve yönetim üzerinden kamuoyu bir şekilde tanzim edilebilir. Örneğin 2. Dünya Savaşı sonrasında ABD senatörü McCarthy, “komünist” diye çeşitli aydınları devlete ihbar ettiğinde, memleketine ve mevcut rejim hizmet ettiğini düşünüyordu. Ayrıca Orta Çağ’da cadı avına çıkanlar da ortamı “kötü ruhlardan” temizledikleri kanaatini taşıyordu. Özellikle halkları düşmanlaştırarak ayıran, insanlar arasında kin ve nefreti artıran ve bunları güvenliğe dayandıran siyasetçilere ve buna kararlarıyla destek veren mahkemelere tarihte hep rastlanılmıştır. Örneğin 1942 yılında, ABD Başkanı Franklin Delano Roosevelt, imzaladığı 9066 sayılı Kararname ile ülkesinin Japonya ile savaşa girilmesi sebebiyle, ABD’de yaşayan ve içlerinde ABD vatandaşı olanların da bulunduğu 120,000 Japon’un yerlerinden edilerek gözaltı kamplarına alınmasını emretmiştir. Japon asıllı Fred Korematsu adlı Kaliforniyalı ABD vatandaşı, bu emre rağmen evini terk etmeyi reddetmesi üzerine tutuklanmıştır. Ben-

⁴⁸ GÜNEŞ, Mehmet, “Kamu Güvenliği Yaklaşımı ve Hukukilik”, *13ncü Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 2019, Gaziantep, s.7-8.

zeri durumdaki diğer iki kişi ile beraber Fred Korematsu, yasal usullere riayet edilmeksizin bu şekilde vatandaşların tutuklanmasının- onların hain ya da milli güvenliğe tehdit olduklarını hiçbir şekilde ispat edilmeden- Anayasaya aykırı şekilde, özgürlükten yoksun bırakıldıklarını ileri sürerek tutukluluklarına itiraz etmişlerdir. İtirazı inceleyen, o dönemki ABD Federal Mahkemesi, bu kişilerin vatan haini olup olmayacağını ispatı bir yana sadece devletin menfaati onu gerektirdiği için tutuklanmalarına ses çıkarmayıp buna ilişkin yapılan itirazı da reddetmiştir. Mahkeme üyeleri arasında, bu kişilerin vatan hainliği kanıtı ya da sadakati kanıtlama fırsatı olmaksızın, kanunlara uyduğu halde on binlerce vatandaşın tutukluluğunun yalnızca Japon olduklarından kaynaklandığını, bu durumun ise ırk ayrımcılığı olduğuna ilişkin karara itiraz edenler de bulunmaktaydı. Yıllar geçtikten sonra bu karar, ABD Federal Mahkemesinin tarihinde verdiği en kötü, en adaletsiz kararlardan biri olarak gösterilmiştir. Bu olaydan tam 44 yıl sonra, 1988 yılında, ABD Başkanı Reagan, o dönem evlerinden alınarak gözaltına alınan Japonların her birine tazminat olarak 20,000 \$ verilmesini içeren bir belge ve bir özür mektubunu imzalamak zorunda kalmıştır.

Benzeri bir durum 2001 yılı 11 Eylül'deki saldırılardan üç gün sonra, ABD Kongresi tarafından hızlıca çıkarılan "Askeri Güç Kullanma Yetkisi Yasası"nda da yaşanmıştır. Bu yasaya göre ABD vatandaşı olan Yaser Hamdi adlı bir kişi, Afganistan'da yakalanarak ABD'nin Guantanamo üssündeki kapalı cezaevine kapatılmıştır. Federal Mahkemeye başvuran bu kişinin ailesi, Başkan Bush'un itiraz etmesine rağmen, Mahkemenin dokuz hâkimden sekizinin kararı ile Yürütme Organının temel kanuni prosedür izlenmeksizin ve bir yargı denetimi yapılmaksızın süresiz olarak düşman veya hain ilan edilse dahi bir ABD vatandaşını tutuklama yetkisinin olmadığına, yürütmenin başındaki Başkanın kendi anlayışına göre ilan ettiği düşmanlarını, hiçbir yargılama yapılmadan tutuklama karar ve yetkisini mutlaka Kongreye onaylatması gerektiğine karar vermiştir. Aynı şekilde 2008'de ABD Yüksek Mahkemesi, Bosna Hersek vatandaşı olan ve Guantanamo'da tutulan Lakhdar Boumedienne davasına ilişkin olarak, o dönem çıkarılan yasada yer alan kişilerin "tutukluluğunun yasaya uygunluğuna ve aynı zamanda Guantanamo tutuklularının mahkemelere itiraz etme hakkını askıya alan" maddelerinin sadece ABD vatandaşları için değil Guantanamo'da bulunan ABD vatandaşı olmayan ve ABD'ye karşı terörist faaliyetlerde bulunan veya açıkça düşman ilan edilenleri de kapsadığına karar vermiştir.⁴⁹

Aynı şekilde kamu güvenliği ve kişi özgürlükleri arasında bir seçim yapmak zorunda kalan Almanya'da bir dönem çıkarılan "Hava Güvenliği Kanunu"nda; ülkedeki çeşitli hedeflere karşı saldırı düzenlemek isteyen veya bu şekilde davrandığı izlenen

⁴⁹ JUERGENS, Ann, "Anayasa Mahkemeleri ve Güvenlik ile Özgürlük Arasındaki Denge", *Anayasa Yargısı Dergisi*, 34 (2017), ss.25-32, 2017, s.29.

her türlü sivil uçakların, yere inmeden daha havadayken askeri birlikler tarafından vurulmasını mümkün kılan maddeler bulunmaktaydı. Almanya’da yaşayan sivil bir yolcu, bu kanuni düzenlemeye karşı anayasa şikâyeti yoluna başvurmuş ve Federal Anayasa Mahkemesi, tehdit altındaki insanları kurtarmak için – sayıca kurtarılacaklara göre daha az olsalar dahi – başka insanların kurban edilmesinin insan onurunu ihlal ettiğine, güvenlik kaygılarına dayanarak masum olabilecek insanların hayatlarına zarar verilemeyeceğine karar vermiş ve söz konusu kanun maddesini iptal etmiştir.⁵⁰

Yine Almanya’da, Alman Hükümeti’ni eleştiren konuşmalar yapmak için çeşitli zamanlarda yurtdışına çıkmak isteyen bir vatandaşa pasaport verilmemesine ilişkin yapılan bir başvuruda, yani devlet güvenliği ile kişisel özgürlüğün çatıştığı bir problemde, Alman Anayasa Mahkemesi; devletin bu kararı karşısında kişi özgürlüğü lehine karar verilmiştir. Kararında adı geçen Mahkeme, tarihe geçecek şekilde şu gerekçeyi ortaya koymuştur; “Ülkede suçluların ve Anayasa düşmanlarının dahi, anayasaya dayanma ve anayasadan güç alma hakkı vardır; onursuzca hareket eden biri, kendi onunun korunması hakkını kaybetmiş sayılmaz.”⁵¹

SONUÇ

Kamu özgürlüklerinin, kamu güvenliğine feda edilmeden kullanılması gerekir. Kamu özgürlükleri, dünyanın her yerinde gittikçe aşınmakta ve güvenliğin sınırsız anlamlarında hapsedilerek eritilmektedir. Dünya, her geçen gün korku ve endişelere teslim olunmuş bir yer haline gelerek güvenlik, devletler tarafından tek öncelik olarak görülmüş kişi özgürlükleri ikinci plana bırakılmıştır.

Bu çıkarımı destekleyen terör başta olmak üzere güvenlik sorunları her bölgede gittikçe ağırlaşmaktadır. Çünkü ülkeler; özgürlüğü ve serbestliği ya da hak ve hürriyeti değil, baskı ve zorbalığı hatırlatacak şekilde büyük bir mücadelenin içine girmiş durumdadırlar. Dünyanın en büyük arama motoru olan Google’da örneğin liberty (özgürlük) kavramı; 490 milyon sonuca denk gelirken, security (güvenlik) kavramı 4 milyar 160 milyon sonuçla aranmıştır. Bu sonuç, güvenliğin özgürlükten daha çok merak edilip kullanıldığına işaret etmektedir. Oysa özgürlük, ancak kaybedildiği zaman kıymeti daha iyi anlaşılan bir değerdir. Özgürlüğü, güvenlik kaygılarına kurban etmek için tarihsel olayları hatırlamak yeterlidir. İnsanlık; şu andaki seviyesine daha fazla güvenlikle değil daha çok özgürlüklere sahip olarak ilerleyebilmiştir.

Hukuki olarak addedilen yasalarla ne güvenlik ve ne de özgürlükler tam olarak artırılabilir. Yasaların sayısı ve çeşitliliği, güvenlik ve özgürlükler için aranan ihtiyacı bir

⁵⁰ KUNIG, Philip, “Özgürlük ve Güvenlik”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 34,2017, ss.17-23, s.20.

⁵¹ KUNIG, Philip, “Individuelle Verfassungsbeschwerde: Erfahrungen in Deutschland”, İstinaf Kanun Yolu ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Konferansı, Türk Ceza Hukuku Bağlamında İstinaf ve Bireysel Başvuru Yuvarlak Masa Toplantısı, Editör: SÖZÜER, Âdem,2017, ss.7-10, s.5.

nebe karşılayabilir. Oysa adalet ve liyakat ile eşitlik esasına göre oluşturulan bir toplumsal mutabakat, bütün sorunların halledilmesi için esas çıkış noktası olmalıdır. Korutularak yönetilmek ve akabinde güvenlik histerisine kapılarak özgürlüğü ikinci plana atmak suretiyle; sadece bugünü değil tüm geleceği de kaybetme ihtimali doğacaktır. Kamu özgürlükleri güvenliğe endeksenerek ölçülür ve o şekilde anlaşılırsa, sadece sınırlı bir toplumsal hayat ve kısır bir düşünce iklimine razı olmaya hazır olmak gerekecektir.

KAYNAKLAR

- AKYEŞİLMEN, Nezir, “Özgürlük- Güvenlik Dengesi?” <http://ilksesgazetesi.com/yazilar/ozgurluk-guvenlik-dengesi-2411>, 09.11.2015., Erişim Tarihi:23.01.2019.
- ANADOLU Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-trump-duvarda-israrli/1375841>, Erişim Tarihi:23.01.2019.
- ARI, Tayyar, Uluslararası İlişkiler Teorileri, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.
- ARSLAN, Zühtü, “11 Eylül Sonrasında Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kolluk”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 8(2), 2006.
- ASHFORD, Nigel, Özgür Toplumun İlkeleri, Çev. C. Madenci, Liberte Yayınları, Ankara, 2011.
- ASLAN, Zühtü, “Devletin Hukuku, Hukuk Devleti ve Özgürlük Sarkacı”, Doğu-Batı, Sayı.13 (2000-01).
- AYHAN, Ufuk, Metropoliten Alanlarda Kamu Güvenliği, Kripto Yayınları, Ankara, 2008.
- BAKIRCI, Hasan, “Anayasa Mahkemelerinin Olağanüstü Hâllerde Temel Hakların Korunmasındaki Rolü”, Anayasa Yargısı Dergisi, 34,2017, ss.91-95.
- BAKUNIN, Mihail, Devlet ve Anarşi, Agora Kitaplığı, Ankara, 1998.
- BAL, Mehmet Ali, Modern Devlet ve Güvenlik, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- BAL, Mehmet Ali, “Özel Güvenlik Alanında Yeni Gelişmeler ve Yeni Vizyonlar”, 1.Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu Bildiri Kitabı, Hıdır Akpınar (Ed.), Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, 2004.
- BALDWIN, D.A. (2003). “Güvenlik Kavramı”, Avrasya Dosyası, C. 9, S. 2, Ankara, 2003.
- BİLGİN, Pınar, “Türkiye-AB İlişkilerinde Güvenlik Kültürünün Rolü”, Soğuk Savaş Sonrasında Avrupa ve Türkiye, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2010.
- BOOTH, Ken, “Güvenlik ve Özgürleş (tir)me”, Çev : Çiğdem ŞAHİN, Avrasya Dosyası, C. 9, S. 2, Ankara, 2003.
- BUZAN, Barry, WAEVER, O. WILDE, J, Security: A New Framework for Analysis, Lynne Rienner Publishers, 1998.
- COŞKUN, Vahap, “Güvenliği Özgürlükte Aramak”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:8, 2013.
- ÇELİK, Âdem, “Özgürlük ve Güvenlik Bağlamında İç Güvenlik Paketinde Yer Alan Bazı Maddelerinin Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 5 (5), ss.235-263, 2015.
- DURAN, Lütfü, İdare Hukuku Ders Notları, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1982.

- ERDOĞAN, Mustafa, “Anayasal-Demokratik Bir Rejimde Özgürlük ve Güvenlik”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:12, Sayı:24, 2013.
- ERGİL, Doğu, “Güvenlik ve Özgürlükler: Siyaset Felsefesi Açısından”, İnsan Hakları ve Güvenlik, TBB. İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın, Ankara, 2001.
- GÖZLER, Kemal, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi, Bursa, 2002.
- GÜNDAY, Metin, İdare Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2011.
- GÜNEŞ, Mehmet, “Kamu Güvenliği Yaklaşımı ve Hukukilik”, 13ncü Kamu Yönetimi Sempozyumu, Gaziantep, 2019.
- JUERGENS, Ann, “Anayasa Mahkemeleri ve Güvenlik ile Özgürlük Arasındaki Denge”, Anayasa Yargısı Dergisi, 34 (2017), ss.25-32, 2017.
- KAPANİ, Münci, Kamu Hürriyetleri, AÜHF Yayınları, Ankara, 1981.
- KARABULUT, Bilal, Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek, Barış Kitabevi, Ankara, 2011.
- KUNIG, Philip, “Özgürlük ve Güvenlik”, Anayasa Yargısı Dergisi, 34,2017, ss.17-23.
- KUNIG, Philip, “Individuelle Verfassungsbeschwerde: Erfahrungen in Deutschland”, İstinaf Kanun Yolu ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Konferansı, Türk Ceza Hukuku Bağlamında İstinaf ve Bireysel Başvuru Yuvarlak Masa Toplantısı, Editör: SÖZÜER, Âdem,2017, ss.7-10.
- NEW YORK TIMES, The Quinnipiac Poll, <http://fivetohirtyeight.blogs.nytimes.com/2013/07/10/publicopinion-shifts-on-security-liberty-balance/> (The New York Times, 2013, Erişim Tarihi:23.01.2019.
- ODER, Bertil, İdare Hukuku, Kolluk Hakkında Ders Notları, Koç Üniversitesi, İstanbul, 2012.
- ÖZGENÇ, İzzet, “İnsan Haklarının Özüne Dönüş”, Yeni Türkiye: İnsan Hakları Özel Sayısı, I. Cilt, Yıl: 4, Sayı: 21, Mayıs – Haziran, 1998.
- PINAR, Atilla, “Terörle Mücadelede Özgürlük ve Güvenlik Dengesi”, Ankara Barosu Dergisi, 2015/1, 2015.
- SCHMITT, Carl, Siyasal İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm, Çev. Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi, Ankara, 2002.
- SEÇKİN, Orhan, Devlet Güvenliği ve Haber Alma, Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- SUNAY, Reyhan, İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları, Liberal Düşünce Topluluğu, Ankara, 2001.

TANÖR, Bülent, Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası, Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969.

UÇAR, Tayfun, UÇAR, Şenay, Özel Güvenlik Metodolojisi, Papatya Yayınları, İstanbul, 2005.

URHAL, Ömer, Küreselleşen Dünyada Güvenlik, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

YILMAZ, Sait, 21. Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat, Alfa Yayınları, İstanbul, 2006.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

AYM., E. 1973/41, K: 1974/13, 25.04.1974. RG: 14/9/1974/ 15006.

AYM., E. 1985/8, K. 1986/27, 26.11.1986. RG:14.8.1987/19544.

AYM., E. 1990/25, K. 1991/1, 10.1.1991, RG: 05.03.1992/21162.

AYM., E. 1990/25, K. 1991/1, 10.1.1991, RG: 05.03.1992/21162.